

Apostladagen och 10 e Trefaldighet – Vad innebär ”lösa och binda”?

Av Hanna Stenström

I två Matteustexter som läses under sommaren 2019, Matt 16:13-20 (Apostladagen 21 juli) och Matt 18:18-22 (10 e tref 25 augusti) finns ett uttryck som på svenska blir ”binda och lösa”.

I Matt 16:13-20 talar Jesus till Petrus och säger att Petrus ska få nycklarna till himmelriket samt ”Allt du binder på jorden skall vara bundet i himlen och allt du löser på jorden skall vara löst i himlen.” Läser vi texten med en traditionellt kristen referensram hör vi sannolikt här ord om ”nycklamakten”, alltså det kyrkliga ämbetets - prästernas - befogenhet att lösa de ångerfulla och botfärdiga från deras synder samt att binda de obotfärdiga, icke ångerfulla i deras synder. Detta bibelord är grunden för föreställningen om denna nycklamakt. Tanken finns än tydligare i Joh 20:23, som sannolikt inte har någon direkt relation till Matteusevangeliet, vilket ger vid handen att tanken levde på flera håll oberoende av varandra i den tidiga kristna rörelsen.

Befogenheten att tolka Torah

Läser vi Matt 16:13-20 och försöker att inte tänka på denna hävdvunna kristna tolkning så är den ju faktiskt inte självklar. Inget i sammanhanget handlar om hur synder och syndare ska behandlas. På något sätt handlar det ändå om en befogenhet Jesus ger till Petrus. Jes 22:22 anförs ofta som en parallelltext, som visar att makten att öppna och stänga kan vara ett uttryck för just auktoritet. Många bibelforskare ger därför en annan förklaring till vad det är att ”lösa och binda”, som grundar sig på rabbiniska texter. ”Lösa och binda” är befogenheten att tolka Torah och att undervisa, än mer precist att besluta vad som ska anses tillåtet och vad som ska anses förbjudet. Dessa tolkningar anses sedan stå fast också i himlen, inför Gud.

De rabbiniska texterna är ju senare än Matteusevangeliet, och vi skulle här alltså kunna ha att göra med en tanke som levde i tidig judendom, som utvecklas på ett sätt i Matteusförsamlingen och sedan på ett i grunden liknande men ändå annorlunda sätt i rabbinisk judendom. Den befogenhet Petrus får i Matt 16:13-20 är att tolka Torah för församlingen/kyrkan, att vara auktoritet i lärofrågor, att fatta beslut om vad som är förbjudet och tillåtet för dem som är medlemmar i församlingen/kyrkan.

En annan tolkningsmöjlighet som anförts, med stöd av rabbiniska texter är att ”binda och lösa” handlar om befogenhet att utesluta någon ur församlingen, eller att inkludera. Även med den tolkningen skulle vi ha att göra med en tidig judisk tanke som skrivs ner i Matteusevangeliet och får en speciell betydelse där, och sedan utvecklas vidare och bevaras i skrift när den rabbiniska judendomen växer fram.

Förlåtelse temat

I Matt 18:18-22 är det församlingen som tilltalas, inte Petrus eller församlingsledare. Formuleringen är mycket lik den i Matt 16: ”allt ni binder på jorden skall vara bundet i himlen och allt ni löser på jorden skall vara löst i himlen.” Det är inte omöjligt att tänka sig en bredare eller annan mening också här än hur församlingen ska agera mot den som syndar, då det ju direkt sägs att det två eller tre ber om ska ges till dem av Fadern. Men sedan handlar det uttryckligen om förlåtelse, vilket gör att tolkningen att ”binda - lösa” handlar om ”binda i synd - lösa från synd” ligger nära till hands.

Evangelietexten är dessutom del av hela Matt 18, ”Kyrkoordningstalet” med bibelforskarterminologi. Det är ett av de tal den/de som skapade Matteusevangeliet utformade av tidigare självständigt material för att behandla ett eller flera temata. Matt 18 handlar nästan genomgående om hur församlingen ska behandla medlemmar som anses ha begått en orätt (Matt 18:12-17, 23-25) vilket förstärker intrycket

av att "lösa och binda" här handlar om att lösa och binda i synd. Att det handlar om att bestämma vad som är syndigt respektive tillåtet är dock inte helt uteslutet.